

Rok 2015

Dočasné vyrovnávacie opatrenia

DVO predstavujú výnimku zo zákazu diskriminácie a predstavujú nástroj na odstránenie znevýhodnení vyplývajúcich z dôvodov rasového alebo etnického pôvodu, príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, rodu alebo pohlavia, veku alebo zdravotného postihnutia. Cieľom DVO je zabezpečiť rovnosť príležitostí v praxi. DVO sú ako výnimka zo zákazu diskriminácie upravené v § 8a ADZ a v súčasnosti ich môžu prijímať všetky orgány verejnej správy, ako aj akákoľvek iná právnická osoba. DVO môžu byť prijaté, ak existuje preukázateľná nerovnosť, cieľom opatrení je zníženie alebo odstránenie tejto nerovnosti a pokiaľ sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie stanoveného cieľa. Ich pojmovým znakom je dočasnosť, t. j. mali byť realizované iba po obdobie, kým sa nedosiahne stanovený cieľ, ktorý smeruje k odstráneniu nerovnosti.

DVO v kontexte odstraňovania diskriminácie v spoločnosti sú dôležitým inštitútom, preto informácie o prijatých DVO v uplynulom roku dostávajú každoročne priestor v Správe o ĽP Strediska.

Projekty a programy s črtami DVO realizované v roku 2015

Stredisko v zmysle ADZ má postavenie prijímateľa správ o DVO. Nakoľko prijímatelia DVO si svoju zákonnú notifikačnú povinnosť voči Stredisku opakovane neplnia, Stredisko čerpá informácie o projektoch a programoch DVO na základe informácií, s ktorými sa stretne pri svojej činnosti a z odpovedí vybraných inštitúcií (najmä ústredných orgánov štátnej správy), ktoré každoročne začiatkom roka oslovuje s otázkami, týkajúcimi sa realizácie DVO za uplynulý rok. Na základe uvedeného, Stredisko zistilo, že v roku 2015 sa v SR realizovali nasledovné projekty a programy s črtami DVO.

Projekt Zdravé komunity

Projekt Zdravé komunity, o ktorom Stredisko informovalo v Správe o ĽP už minulý rok, pokračoval v realizácii aj v roku 2015.

Hlavným cieľom projektu je podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu, vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti a zdravotníckej osvetu a znížiť rozdiel v zdravotnom stave medzi Rómami a väčšinou populáciou.

Podľa Správy o realizácii projektu Zdravé komunity a jeho výsledkoch sa projektu darí plniť aj čiastkové ciele ako je zlepšenie a skvalitnenie hygieny v osadách a mestských koncentráciách; monitoring stavu znečistenia a rizika bývania v určitých lokalitách; zabezpečenie dostupnosti a kvality pitnej vody; zabezpečenie dostupnosti využívania služieb zdravotnej starostlivosti; zníženie výskytu infekčných ochorení; zvýšenie povedomia o výchove k rodičovstvu, reprodukčnému zdraviu, materstvu a starostlivosti o dieťa; prevencia drogových závislostí a sociálno-patologických javov, vrátane násilia páchaného na ženách, domáceho násilia, sexuálneho násilia a obchodovania s ľuďmi.

Správa o realizácii projektu Zdravé komunity a jeho výsledkoch ďalej uvádza, že ku dňu 31.12.2015 na projekte celkovo pracovalo 257 zamestnancov v teréne, z čoho 234 asistentov osvetu zdravia a 23 koordinátorov, ktorí pravidelne spolupracujú so 750 lekármi a viac ako 100 základnými a materskými školami. Projekt sa tak ako v roku 2014 realizoval v 239 lokalitách, najmä na území stredného a východného Slovenska, pričom v roku 2016 by sa mal rozšíriť aj do BSK. Počet evidovaných priamych klientov predstavuje 67 639 osôb, pričom tento záznam je datovaný ku dňu 30.06.2015.

Špecifickým cieľom projektu je cielené budovanie, vzdelávanie, osobnostný a profesionálny rozvoj ľudských zdrojov. Plnenie tohto špecifického cieľa je o to dôležitejšie, že asistenti osvetu zdravia sú vyberaní práve z dotknutých komunít, čím projekt aj sekundárne vplýva na príslušníkov dotknutých komunít. Za týmto účelom v roku 2015 prebehlo 24 vzdelávacích aktivít.

Zodpovedné subjekty ešte nemali v čase zberu odpovedí za rok 2015 spracované všetky potrebné dáta pre vyhodnotenie projektu za rok 2015, Stredisko bude realizáciu projektu naďalej sledovať.

Stredisko hodnotí projekt Zdravé komunity ako potrebný projekt s dobre vytýčenými cieľmi a prepracovanou štruktúrou. Projekt podľa názoru Strediska spĺňa znaky DVO a realizuje sa v oblasti, v ktorej sa prejavuje preukázateľná nerovnosť marginalizovaných rómskych komunít. Podľa názoru Strediska projekt však prináša aj určité riziká, najmä pre príslušníkov rómskych komunít, ktorí sú do projektu aktívne zapojení ako asistenti osvetu zdravia. Považujeme preto za potrebné dôsledne monitorovať činnosť asistentov osvetu zdravia z hľadiska ich možného zneužívania nad rámec ich pracovnej činnosti, t.j. napríklad odmietanie vykonávania lekárskeho výkonu lekármi a posielanie príslušníkov rómskych komunít za

asistentmi osvetly zdravia a podobne. Z hľadiska zhodnotenia prípadných rizík a pozitív, ktoré projekt prináša a môže priniesť, Stredisko odporúča v projekte pokračovať a podporovať ho.

Program rozvoja bývania

V rámci už dlhšie prebiehajúceho Programu rozvoja bývania boli aj v roku 2015 poskytnuté dotácie na obstaranie nájomných bytov, technickej vybavenosti a na odstránenie systémových porúch bytových domov. V roku 2015 bolo podporené obstaranie 1900 nájomných bytov určených pre sociálne slabšie skupiny obyvateľov (z toho 56 nájomných bytov nižšieho štandardu). V porovnaní s rokom 2014 nedošlo k žiadnej zmene podmienok pre poskytovanie finančných prostriedkov.

Tento projekt nemožno označiť za typické DVO. O tomto programe Stredisko pravidelne vo svojich odpovediach na otázky Strediska, týkajúce sa DVO, informuje MDVRR SR. Program rozvoja bývania sa nezameriava špecificky na niektorého adresáta DVO, aj keď nemožno poprieť, že do cieľovej skupiny budú z veľkej časti patriť práve adresáti DVO, nakoľko jeho cieľom je zabezpečiť sociálne bývanie pre skupiny obyvateľstva, ktoré nie sú schopné si zabezpečiť bývanie vlastným pričinením. Sociálnym bývaním sa rozumie bývanie primerané a ľudsky dôstojné.

Dotácie sa podľa vyjadrenia MDVRR SR poskytujú obciam, mestám a VÚC, ktoré sú vlastníkami týchto bytov. Žiadateľom podľa zákona môže byť aj správca bytového domu, spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov a nezisková organizácia.

Oprávnenou fyzickou osobou pre poskytnutie sociálneho bývania na základe nájomnej zmluvy v zmysle zákonnej úpravy je:

- osoba žijúca v domácnosti s mesačným príjmom domácnosti najviac vo výške trojnásobku životného minima,
- osoba žijúca v domácnosti s mesačným príjmom domácnosti najviac vo výške štvornásobku životného minima, ak: členom tejto domácnosti je osoba s ťažkým zdravotným postihnutím, ide o domácnosť osamelého rodiča s nezaopatreným dieťaťom, aspoň jeden z členov tejto domácnosti zabezpečuje zdravotnícku starostlivosť, sociálne a všeobecne prospešné spoločenské služby, vzdelávanie, kultúru alebo ochranu obyvateľov obce,

- osoba, ktorej zanikla ústavná starostlivosť, náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť alebo osobitná starostlivosť poručníka podľa osobitného predpisu, ak táto osoba nepresiahla vek 30 rokov,
- osoba žijúca v domácnosti, ktorej sa poskytuje bytová náhrada za byt vydaný podľa osobitného predpisu.

NP Rodina a práca

MPSVaR SR pokračovalo v roku 2015 s realizáciou projektu Rodina a práca. Ide o projekt programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia, ktorý sa realizoval v rámci celého územia SR s výnimkou BSK. Projekt spočíva vo finančnej podpore flexibilných foriem práce pre osoby s rodičovskými povinnosťami a kútikov dočasnej starostlivosti.

Podľa údajov MPSVaR SR celkový počet zamestnancov zapojených do výzvy od začiatku roku 2015 bol 765 a podporených bolo 1406 pracovných miest pre osoby s rodičovskými povinnosťami. Išlo o podporu flexibilných foriem práce ako kratší pracovný čas, delené pracovné miesto a domácka práca. Podpora spočívala vo forme poskytnutia refundácie celkovej ceny práce zamestnankýň až do výšky 90% z celkovej ceny práce, priemerne 880 eur mesačne. Tieto pracovné miesta boli obsadzované osobami na rodičovskej dovolenke alebo osobami so starostlivosťou o deti mladšie ako 6 rokov. V prípade zamestnávania osôb s deťmi od 6 do 10 rokov bola forma podpory vo výške 50% z celkovej ceny práce. Projekt podporoval nielen matky, ale do projektu sa zapojilo aj 8 mužov, otcov. Najväčšie zastúpenie podporených pracovných miest mali pozície všeobecného administratívneho pracovníka, účtovníka, obchodného zástupcu či personalistu.

Druhou aktivitou v rámci programu Rodina a práca, ktorá mala za cieľ uľahčiť návrat do práce predovšetkým matkám s rodičovskými povinnosťami, počas rodičovskej dovolenky alebo po ukončení rodičovskej dovolenky, bola tvorba kútikov dočasnej starostlivosti o deti. Kútiky vytvárali zamestnávateľi priamo na pracovisku, vo svojich priestoroch alebo využívali už existujúce zariadenia. Podpora bola poskytnutá 33 zariadeniam po celom území SR.

Stredisko realizáciu takéhoto projektu hodnotí jednoznačne pozitívne, napriek tomu, že si uvedomuje jeho určité medzery. Veľkou nevýhodou tohto projektu je podľa názoru Strediska vylúčenie zamestnávateľov s pôsobnosťou v BSK, nakoľko problém skĺbenia pracovného života s rodinným životom žien sa netýka len regiónov s nižšou zamestnanosťou. Práve v BSK majú ženy potenciál na budovanie kariéry a možnosti obsadiť aj vyššie a lepšie pracovné pozície, preto považujeme podobné projekty aj na území BSK za žiaduce. Miera

nezamestnanosti neodzrkadľuje problematiku diskriminácie žien, najmä žien s malými deťmi v pracovnom prostredí. Túto nevýhodu projektu by mohol preklenúť projekt Rodina a práca II., ktorý by sa podľa vyjadrenia MPSVaR SR mal vzťahovať už aj na BSK. Projekt Rodina a práca II. by mal byť v súčasnosti v štádiu schvaľovania a predpokladané časové obdobie jeho realizácie je december 2018.

Ďalším rizikom projektu podľa nášho názoru je práve dočasnosť jeho realizácie, napriek tomu, že má ísť o DVO. Práve inštitúty na podporu zamestnancov s malými deťmi by mali byť prijímané ako systematické opatrenia, skôr trvalého charakteru. V takomto prípade existuje obava trvalej udržateľnosti vytvorených alebo podporených pracovných miest. Zamestnávateľ by mal vytvárať priestor na prácu pre ľudí s malými deťmi v rámci svojej sociálnej politiky a potreba vytvorenia pracovného miesta by mala vychádzať z reálnej potreby práce v podmienkach zamestnávateľa. Len v takomto prípade môže byť zaručená udržateľnosť pracovného miesta. Finančná podpora v zmysle tohto projektu je určite dobrým podporným prostriedkom pre rodovú rovnosť, pokiaľ však bude príspevok jedinou motiváciou zamestnávateľa, po skončení čerpania príspevku, zamestnávateľ pravdepodobne vytvorené miesto zruší. Projekt je však jednou z ciest ako ukázať aj v podmienkach SR, že flexibilný a ústretový výkon práce pre rodičov malých detí nie je na škodu zamestnávateľa, ale práve naopak môže byť aj pre neho benefitom z hľadiska produktivity práce. Dôležité je vytrvať v realizácii projektu po dlhšie obdobie a rozšíriť projekt aj na BSK.

Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva

V rámci dlhodobého fungujúceho dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva, ktorý je súčasťou dotačného systému MK SR, bolo v roku 2015 finančne podporených 132 projektov (celková suma 375 300 eur). Program je rozdelený na podprogramy na podporu: 1. živej kultúry, 2. periodickej tlače, 3. neperiodickej tlače a 4. - neformálne vzdelávanie v oblasti kultúry ľudí so zdravotným postihnutím.

Na otázky Strediska, týkajúce sa prijatých a realizovaných DVO v roku 2015, MK SR zaslalo Stredisko rozpis vynaložených prostriedkov a počet projektov, ktoré boli podporené v rámci tohto dotačného programu v roku 2015. Podporené projekty boli rozdelené podľa skupiny adresátov, na podporu ktorých sa jednotlivé projekty zameriavajú. Konkrétne na kultúru osôb so zdravotným postihnutím MK SR vyčlenilo podľa jednotlivých typov zdravotného postihnutia finančné prostriedky nasledovne (počet projektov/suma): ľudia so zrakovým postihnutím - 8 projektov v sume 38 300 eur, ľudia so sluchovým postihnutím –

6 projektov v sume 21 600 eur, ľudia s mentálnym postihnutím - 9 projektov v sume 38 500 eur, ľudia s telesným postihnutím - 8 projektov v sume 32 500 eur, ľudia s psychickými ochoreniami - 2 projekty v celkovej sume 3 500 eur, ľudia so zdravotným postihnutím (ide o viacero typov zdravotného postihnutia a inkluzívne aktivity s inými cieľovými skupinami napr. seniormi a marginalizovanými deťmi) - 19 projektov v sume 47 200 eur. V špeciálnom podprograme určenom len pre osoby so zdravotným postihnutím bolo v roku 2015 podporených 15 projektov v celkovej sume 39 300 eur. Išlo o neformálno-vzdelávacie aktivity v oblasti sprístupňovania kultúrnych formátov ľuďom so zdravotným postihnutím napr. semináre, konferencie, tvorivé dielne a pod. V rámci predmetného dotačného programu boli podporené projekty v oblasti aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami s cieľom odstrániť stereotypy spojené s vekom, odbúrať bariéry a predchádzať diskrimináciu seniorov - v roku 2015 bolo podporených 17 projektov sumou 28 300 eur. MK SR v roku 2015 podporilo 4 projekty zamerané na integráciu cudzincov a podporu interkultúrneho dialógu v celkovej sume 14 000 eur, projekty na podporu rodovej rovnosti a elimináciu násillia páchaného na ženách - 2 projekty v celkovej sume 4 500 eur, projekty na predchádzanie násillia voči LGBTI osobám - 3 projekty v celkovej sume 11 500 eur, projekty pre ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením - 10 projektov v celkovej sume 21 700 eur (ide najmä o deti a mládež vrátane 4 inkluzívnych projektov, ktoré zahŕňajú aj ďalšie zraniteľné skupiny - seniorov, ženy a osoby so zdravotným postihnutím) a projekty pre deti a mládež z marginalizovaných rómskych komunít - 14 projektov v celkovej sume 28 800 eur.

Stredisko však nemá konkrétne informácie o jednotlivých projektoch a o tom, ktoré z nich vykazujú konkrétne znaky DVO, preto nedokáže len zo samotnej sumy a počtu realizovaných projektov vyhodnotiť, aký vplyv by mohli mať realizované projekty na odstraňovanie diskriminácie znevýhodnených skupín obyvateľstva. Subjekty, realizujúce projekty, nezaslali Stredisku žiadnu správu o prijatom DVO v zmysle svojej povinnosti, vyplývajúcej z ADZ.

NP Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva

NP Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva, realizovaný MK SR, MPSVaR SR a ÚPSVaR, pokračoval v realizácii aj v roku 2015 (kontinuálne funguje od roku 2012).

Podstatou projektu je proces postupného obnovovania hradných zručností s využitím práce nezamestnaných, ktorí sú vedení odbornými koordinátormi. Spoluúčasť nezamestnaných

pri záchrane kultúrneho dedičstva predstavuje nástroj na krátkodobé zníženie nezamestnanosti, zároveň projekt predstavuje nástroj pre obnovu kultúrnych pamiatok s využitím pomerne nízkeho objemu použitých finančných prostriedkov v porovnaní s konečným efektom obnovy národných kultúrnych pamiatok. Projekt má taktiež slúžiť na podporu hospodárskeho rastu SR. MK SR uvádza, že nezamestnaní, zapojení do projektu, prejavujú dobrovoľný záujem o vzdelávanie a až neočakávaný záujem o výsledky archeologických výskumov. Projekt týmto spôsobom vytvára pracovné príležitosti pre marginalizované skupiny v oblasti kultúry a podporuje proces sociálnej inklúzie.

Podľa vyjadrenia MK SR je o tento projekt mimoriadne veľký záujem. V roku 2015 sa do predmetného projektu na 40 hradoch zapojilo cca 410 nezamestnaných.

Podľa názoru Strediska uvedený projekt môže mať priaznivý vplyv na zamestnanosť v SR alebo v regióne. Nezamestnaní získavajú zamestnanie síce len na určitý čas, ale získavajú pracovné skúsenosti a pracovné návyky. Stredisko vníma aj potrebu obnovy národných kultúrnych pamiatok. NP však podľa uvedeného nemá črty DVO, nakoľko sa nezameriava na žiadnu špecifickú skupinu adresátov DVO, napriek tomu, že MK SR ho k takýmto opatreniam pravidelne zaraďuje.

Projekt Aj ty máš šancu!

Koncom roku 2014 bol informačnou kampaňou spustený projekt DVO s názvom Aj ty máš šancu!. Tento projekt zaraďujeme k projektom DVO, ktoré spĺňajú kritériá a podstatu toho, čo by mali DVO prinášať. O začiatku realizácie projektu sme informovali v minuloročnej správe.

Podstata projektu spočíva v podpore rómskych stredoškolákov v podobe poskytnutia im bezplatných prípravných kurzov. Uchádzači o štúdium však musia splniť všetky podmienky pre prijatie na EUBA, vrátane prijímacích skúšok. Úspešným rómskym uchádzačom o štúdium sa poskytne počas štúdia asistencia pri zorientovaní sa na škole a pomoc so štúdiom. Konečným cieľom projektu je, aby študenti úspešne doštudovali EUBA a po skončení štúdia si našli zamestnanie.

Projekt je organizovaný občianskym združením CVEK v spolupráci s EUBA. Koncom januára 2015 sa konalo prvé stretnutie so záujemcami o štúdium na EUBA v Košiciach, nakoľko väčšina záujemcov pochádzala z východného Slovenska. Cieľom stretnutia bolo zistiť úroveň matematiky a primerane nadstaviť prípravu. Na stretnutie prišlo 5 rómskych záujemcov

a jedna záujemkyňa nerómskeho pôvodu. V skúšobnom testovaní sa ukázalo, že záujemcovia o štúdium majú výrazné nedostatky v matematike a taktiež aj v cudzom jazyku.

Samotné prípravné kurzy sa realizovali v Bratislave vo forme víkendových kurzov. Prvé stretnutia boli zamerané na matematiku a anglický jazyk, posledné dve na prípravu z ekonómie. Celkovo sa realizovalo 6 sérií víkendových príprav. Nakoľko záujemcovia o štúdium museli za účelom absolvovania prípravného kurzu cestovať z východného Slovenska, mali zabezpečené zdarma ubytovanie v zariadení EUBA. Počas celej prípravy mali študenti zabezpečenú pomoc zo strany organizátorov z CVEK, napríklad v oblasti zorientovania sa v novom meste, nakoľko študenti pochádzali z okresov Michalovce, Bardejov a Hurbanovo. Všetci študenti pochádzali zo sociálne slabých rodín. Do programu nastúpilo 5 rómskych študentov. Jeden študent zo zdravotných dôvodov celý prípravný kurz nedokončil. Prípravu teda úspešne ukončili 4 študenti, dve dievčatá a dvaja chlapci.

Každý zo študentov, ktorí úspešne ukončili prípravný kurz sa prihlásili na dve fakulty EUBA v Bratislave a všetci štyria úspešne absolvovali prijímacie skúšky. Dvaja študenti nastúpili na Fakultu hospodárskej informatiky - Manažérske rozhodovania a informačné technológie a dvaja na Fakultu podnikového manažmentu - finančný manažment. Študenti teda nastúpili do prvého ročníka akademického roku 2015/2016 a realizácia projektu naďalej pokračuje podporou prijatých študentov a prípravou ďalších študentov na prijímacie skúšky na nasledujúce študijné obdobie.

Podľa názoru Strediska DVO na pôde škôl zamerané na rómsku menšinu majú veľký potenciál a sú kľúčové. V tomto smere by však bolo potrebné robiť ucelený súbor viacerých DVO na všetkých stupňoch vzdelávania. Stredisko prebiehajúci projekt podporuje. Je však potrebná podpora podobných projektov zo strany štátu a ich dlhšia a trpezlivá realizácia, aby sa dosiahli vytýčené ciele.

Výskum na zistenie poznania a využívania DVO orgánmi územnej samosprávy

Stredisko v roku 2015 spustilo prvú fázu realizácie výskumu zameraného na využívanie DVO jednotkami územnej samosprávy. Táto iniciatíva vznikla ako reakcia na novelu ADZ z roku 2013, ktorá umožnila prijímať DVO všetkým právnickým osobám. Stredisko vidí potenciál v prijímaní DVO na úrovni jednotiek územnej samosprávy, čo ho viedlo k realizácii tohto výskumu.

Cieľom predmetného výskumu bolo zistiť povedomie o možnosti prijímania DVO zo strany jednotiek územnej samosprávy, získať názory miest, obcí a VÚC na túto problematiku a taktiež šíriť povedomie o existencii DVO a o možnostiach ich prijímania. Výskum sa začal realizovať v marci roku 2015 a na rok 2016 je naplánovaná realizácia nadväzujúceho kvalitatívneho výskumu metódou focus groups.

Pre účely výskumu bola získaná databáza miest a obcí Slovenska, ktorá obsahovala celkom 2938 záznamov (tieto záznamy obsahovali aj mestské časti mesta Bratislava a Košice a tiež VÚC). Tie obsahovali názov mesta, resp. obce, jej zaradenie do okresu a kraja, počet obyvateľov, rozlohu a kontakt. V súlade so stanovenými cieľmi sa skoncipoval elektronický dotazník, ktorý sa distribuoval pomocou e-mailov všetkým potenciálnym respondentom. E-mail obsahoval žiadosť o súčinnosť a link na elektronický dotazník. Elektronický dotazník bol k dispozícii od mája 2015 a pre získanie čo najväčšieho možného počtu odpovedí bola lehota uzatvorenia zberu odpovedí niekoľkokrát predĺžená. Zber odpovedí bol definitívne uzavretý dňa 31.07.2015.

Do uzatvorenia dotazníka sme získali odpovede od 1198 respondentov. Z celkového počtu miest a obcí Slovenska (uvedených v databáze 2938) to predstavuje 40,78% (do počtu sme zarátali aj mestské časti miest Bratislava a Košice a VÚC). Do výskumu sa nezapojilo 1740 potenciálnych respondentov, a teda 59,22% obcí a miest (príp. mestských častí) Slovenska.

Zo západného Slovenska sa na výskume podieľalo 333 respondentov, zo stredného Slovenska 432 a z východného Slovenska sa zapojilo 433 respondentov.

Z celkového počtu respondentov 1198 odpovedalo všetkých 8 VÚC. Počet obcí, ktoré sa zapojili do výskumu je 1076, z celkového počtu uvedených v databáze 2749. Do výskumu sa zapojilo 98 miest z celkového počtu 144. Zapojené boli tiež mestské časti miest Bratislava a Košice. Z 37 mestských častí sa výskumu zúčastnilo 16.

Na otázku, či respondenti poznajú DVO síce prevážila záporná odpoveď, ale len u 55,18% čiže 537 opýtaných. Oveľa väčší percentuálny rozdiel ale vznikol pri otázke, ktorá skúmala či mestá a obce postrehli možnosť prijímať DVO. Pri tejto otázke sledujeme nárast záporných odpovedí, ktoré dosiahli hranicu až 78,87%.

V ďalšej otázke sme respondentom ponúkli na výber viacero prípadov a ich úlohou bolo vybrať tie, ktoré možno považovať za DVO. Správna bola kombinácia dvoch odpovedí, ktorú zvolilo len 3,67%, konkrétnejšie 44 respondentov.

Zisťovali sme tiež znalosť respondentov v oblasti podávania správ o prijatom DVO. Správy o prijatom DVO je jeho prijímateľ povinný podávať Stredisku to, čo zvolilo ako odpoveď 68,20%, resp. 817 opýtaných.

Z respondentov, ktorí sa zúčastnili výskumu, zvolilo v otázke: „Prijala Vaša obec/VÚC alebo v súčasnosti prijíma aspoň jedno DVO?“ odpoveď áno iba 8,93%, konkrétne 107 respondentov. Napriek tejto odpovedi, ku dnešnému dňu Stredisko nedostalo ani jednu správu o prijatom DVO.

Respondenti, ktorí prijali alebo v súčasnosti prijímajú DVO, tak najčastejšie urobili v prospech znevýhodnenej skupiny osôb z dôvodu rasového, etnického pôvodu alebo príslušnosti k národnostnej alebo etnickej skupine. Túto možnosť zvolilo 44,79% respondentov. Druhou najčastejšou odpoveďou bol dôvod zdravotného postihnutia.

Respondenti označili za najčastejšiu oblasť prijímania DVO oblasť pracovnoprávnu alebo obdobnú. Túto možnosť zvolilo 41,14% opýtaných.

Pri prijímaní DVO boli použité najčastejšie vlastné zdroje, druhá najčastejšia odpoveď boli zdroje zo štátneho rozpočtu. Odpoveď vlastné zdroje bola označená v 41,36% prípadoch, zdroje štátneho rozpočtu označilo 29,84%.

Za najčastejší dôvod, pre ktorý respondenti doposiaľ neprijali DVO možno považovať ich nevedomosť o inštitúte DVO. Túto možnosť označilo 33,43%. Druhý najčastejší dôvod pre respondentov bol, že DVO nepovažujú za potrebné, čo uviedlo 23,06%.

Najväčšou prekážkou pre prijímanie DVO sa pre respondentov ukázala absencia základných informácií o DVO, a to pre 27,65%. Nasleduje nedostatok vlastných finančných prostriedkov obcí u 25,37% a slabá finančná podpora u 17,44% respondentov.

Naopak, za motiváciu pre prijímanie DVO považujú respondenti predovšetkým finančnú podporu zo strany štátu alebo zahraničia. Táto odpoveď bola zvolená 864 krát, čo predstavuje 35,54%. Respondentov by tiež motivovala odborná pomoc pri prijímaní DVO, a to pre 23,12%. Vzdelávanie zamestnancov obce by bolo motiváciou pre 17,98% opýtaných.

Podľa výskumu sa pre respondentov javí ako najvhodnejšia forma financovania DVO využiť zdroje zo štátneho rozpočtu (vrátane podielovej dane) a to pre 49,28%. Takmer rovnaký percentuálny podiel 44,15% získala odpoveď zdroje z EÚ alebo iné prostriedky zo zahraničia. Ďalšie odpovede výrazne zaostávajú, odpoveď vlastné zdroje predstavovala len 4,09%, odpoveď iné 2,48%.

Záver

Viacere popisované projekty nemajú celkom znaky DVO, aj keď majú s nimi súvis a sledujú podobné ciele. Pri niektorých skupinách adresátov existuje potreba prijímať skôr trvácne opatrenia, napr. vo vzťahu k podpore ľudí s rodičovskými povinnosťami v pracovnom prostredí alebo vo vzťahu k osobám so zdravotným postihnutím. Stredisko považuje za dôležitejšie ciele a dôsledky prijatých opatrení na konkrétne znevýhodnené skupiny v spoločnosti ako ich formálne posúdenie ako DVO alebo ako trvácnych opatrení, prípadne ako aktívnych opatrení na trhu práce a podobne. Ďalší text tejto kapitoly sa však týka iba tých DVO, ktoré spĺňajú základné znaky DVO.

Podľa názoru Strediska DVO vo svojej podstate predstavujú potrebný a účinný nástroj na odstraňovanie nerovností v spoločnosti a svoj potenciál majú najmä pri komplexnom riešení otázky diskriminácie a sociálneho vylúčenia príslušníkov rómskej menšiny. V SR je povedomie o DVO slabé, vnímajú sa pre svoje opakované zameranie k Rómom skôr negatívne. Spoločnosť si dostatočne neuvedomuje, že úspešné a systematické zavádzanie DVO vo vzťahu k rómskej menšine bude mať v konečnom dôsledku výrazne pozitívny vplyv aj na majoritnú spoločnosť. Slabé povedomie o DVO naznačujú aj výsledky výskumu zameraného na jednotky územnej samosprávy.

Ďalším problémom v súvislosti s DVO je, že sa neprijímajú ako koncepčné riešenia, systematicky s určenými cieľmi, ktorých dosiahnutie by malo za následok ich zrušenie. Stredisko má ambíciu metodicky aj odborne usmerňovať prijímanie DVO v SR, bolo by však potrebné, aby si subjekty plnili svoju notifikačnú zákonnú povinnosť voči Stredisku. Stredisko síce v zmysle ADZ je prijímateľom správ o DVO a subjekty prijímajúce projekty DVO sú povinné tieto správy Stredisku podávať, avšak v roku 2015 Stredisku nebola doručená žiadna správa o prijatom DVO z iniciatívy prijímateľa.

Na základe uvedeného Stredisko skoncipovalo nasledovné odporúčania.

Odporúčania

Stredisko odporúča:

1. MZ SR a neziskovej organizácii Zdravé komunity, n. o. pokračovať v projekte Zdravé komunity a zároveň dôsledne dbať na to, aby sa asistenti osvetly zdravia využívali iba v rámci pracovnej činnosti.

2. MPSVaR SR pokračovať v projekte Práca a rodina a rozšíriť jeho pôsobnosť na BSK.
3. MŠVVaŠ SR podporovať projekty DVO na úseku všetkých stupňov vzdelávania, zamerané na rómsku menšinu.
4. Štátnym orgánom SR nadstaviť štruktúry financovania rôznych projektov spôsobom, aby mohli byť podporené projekty DVO cielene zamerané na konkrétnych adresátov koncepcne a systematicky.
5. Subjektom prijímajúcim DVO a vláde SR pri tvorbe nových DVO nadväzovať na už prebehnuté alebo prebiehajúce DVO zamerané na totožných adresátov DVO.
6. Subjektom prijímajúcim DVO plniť si svoju zákonnú notifikačnú povinnosť voči Stredisku a podávať mu správy o prijatých DVO v zmysle ADZ.